

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA**

Sektor za realizaciju projekata

**GODIŠNJI PROGRAM RADA
ZA 2014. GODINU**

**Projekt jačanja zdravstvenog sektora
Dodatno finansiranje**

Sarajevo, decembar, 2013. godine

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	3
UVOD.....	4
SAŽETAK O NASTAVKU PROJEKTA JAČANJA ZDRAVSTVENOG SEKTORA	4
PLANIRANE AKTIVNOSTI ZA 2014 GODINU	5
PROJEKTNJA KOMPONENTA 1 – RESTRUKTURIRANJE PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE	5
CILJ	5
UVODNE INFORMACIJE	5
AKTIVNOST 1.1 – OBUKA.....	5
1.1.1 PROGRAM DODATNE OBUKE, PROGRAM SPECIJALIZACIJE.....	5
AKTIVNOST 1.2 – PROMOTIVNO-PREVENTIVNI ZADACI ZA TIMOVE PORODIČNE MEDICINE - TESTIRANJE MODELA „PLAĆANJE PO UČINKU“	5
1.2.5 CERTIFIKACIJA TIMOVA PORODIČNE MEDICINE U OBLASTI STANDARDA SIGURNOSTI.....	6
AKTIVNOST 1.3 - KOMUNIKACIJA	6
1.3.2 Podrška implementaciji PR aktivnosti.....	6
AKTIVNOST 1.4 ADAPTACIJA I OPREMANJE AMBULANTI PORODIČNE MEDICINE	6
1.4.1 - 1.4.6 Adaptacija i opremanje ambulanti, nadzor nad izvođenjem radova.....	6
1.5. INFORMATIZACIJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE.....	7
1.5.1 - 1.5.3 Informatizacija primarne zdravstvene zaštite	7
PROJEKTNJA KOMPONENTA 2 – UNAPREĐENJE KAPACITETA ZA UPRAVLJANJE ZDRAVSTVENIM SEKTOROM.....	7
PROJEKTNJA KOMPONENTA 3 – FORMULACIJA ZDRAVSTVENE POLITIKE I PODRŠKA PROJEKTU	7
CILJ.....	7
UVODNE INFORMACIJE	7
3.2 INOVATIVNI GRANTOVI.....	8
CILJ I UVODNE INFORMACIJE.....	8
3.3 FOLLOW UP ISTRAŽIVANJE	8
CILJ I UVODNE INFORMACIJE.....	8
3.4 PODRŠKA PROJEKTU.....	9

Skraćenice

AOM	Ambulante porodične/obiteljske medicine
BIH	Bosna i Hercegovina
CAS	Strategija pomoći zemlji
CEB	Banka Vijeća Evrope
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMZ	Federalno ministarstvo zdravstva
FZZJZ	Federalni zavod za javno zdravstvo
FZZO	Federalni zavod zdravstvenog osiguranja
HSEP	Projekt jačanja zdravstvenog sektora
IDA	Međunarodna asocijacija za razvoj
KMZ	Kantonalno ministarstvo zdravstva
KZZJZ	Kantonalni zavod za javno zdravstvo
KZZO	Kantonalni zavod zdravstvenog osiguranja
PAD	Dokument o procjeni projekta
PAT	Program dodatne obuke
PCU RS	Jedinica za koordinaciju projekata u Republici Srpskoj
PDPC	Kredit za razvoj programske politike za srednjoročno ekonomsko restrukturiranje i rast
PIM	Priročnik za implementaciju projekta
PZZ	Primarna zdravstvena zaštita
SITAP	Projekt tehničke pomoći za socijalno osiguranje
TOM	Timovi obiteljske/ porodične medicine
AKAZ	Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu
TOR	Projektni zadatak

Uvod

Nastavak Projekta jačanja zdravstvenog sektora–HSEP (u daljem tekstu Projekt) se realizuje uz pomoć kreditnih sredstava Svjetske banke (IDA), uz učešće Vlade FBiH i sufinansiranje kreditnim sredstvima Razvojne banke Vijeća Europe (CEB). Projekt se nastavlja implementirati kroz Sektor za realiziranje projekata pri Federalnom ministarstvu zdravstva.

Projekt podržava implementaciju ciljeva definisanih u strateškim dokumentima reforme zdravstvenog sistema, posebno strateških ciljeva reforme primarne zdravstvene zaštite.

Ciljevi Projekta su:

- unapređenje efikasnosti zdravstvenog sistema putem restrukturiranja i jačanja primarne zdravstvene zaštite kroz nastavak razvoja porodične medicine
- unapređenje kapaciteta za upravljanje zdravstvenim sektorom
- jačanje procesa donošenja politika putem razvoja i implementacije sistema monitoringa i evaluacije učinka zdravstvenog sektora

Za procjenu napretka Projekta u pripremljenoj fazi revidirani su indikatori ishoda u odnosu na specifične projektne razvojne ciljeve i indikatori rezultata za svaku komponentu. Takođe je revidiran Dokument o procjeni Projekta (PAD dokument) i Priručnik za implementaciju Projekta (PIM).

Sažetak o nastavku Projekta jačanja zdravstvenog sektora

Na osnovu dosadašnjih iskustava u toku prve faze implementacije Projekta, Federalno ministarstvo zdravstva kroz nastavak finansiranja ostaje u okvirima prethodno definisanih projektnih komponenti i to:

- Restrukturiranje primarne zdravstvene zaštite
- Unapređenje kapaciteta za upravljanje zdravstvenim sektorom
- Formulacija zdravstvene politike i podrška Projektu

Glavni fokus Projekta u prvoj komponenti je nastavak formalne edukacije-specijalizacije iz porodične medicine i dodatne obuke timova porodične medicine, kao i adaptacija i opremanje ambulanti porodične medicine standardnim setom medicinske opreme i namještaja. Takođe se provodi pilotiranje ugovora zasnovanih na učinku za timove porodične medicine u okviru sistema zdravstvenog osiguranja u Federaciji BiH (FBiH) uz komunikacijsku podršku kao i uvođenju informacijskih standarda i razvijanje infrastrukture informacijskog sistema u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u FBiH.

U okviru druge komponente nastavlja se proces unapređenja upravljačkih kapaciteta u zdravstvenom sektoru putem usavršavanja profesionalaca iz zdravstvenog sektora sa različitih nivoa. Projekat daje podršku ustanovama/institucijama koje su od strane Federalnog ministarstva zdravstva verificirane za obuku u oblasti zdravstvenog menadžmenta u FBiH .

Treća komponenta podrazumijeva podršku procesu utvrđivanja zdravstvenih politika i strategija putem daljeg jačanja sistema monitoringa i evaluacije uspješnosti zdravstvenog sektora. Predviđeno je i provođenje istraživanja zdravstvenog stanja stanovništva, s posebnim fokusom na riziko faktore. U okviru ove komponente se nastavljaju aktivnosti

na dodjeli grant sredstava za manje inovativne projekte iz oblasti pružanja prioriternih javnozdravstvenih usluga u FBiH.

Planirane aktivnosti za 2014 godinu

Projektna komponenta 1 – Restrukturiranje primarne zdravstvene zaštite

Cilj

Ova komponenta za cilj ima dalje jačanje primarne zdravstvene zaštite kroz intenzivniju implementaciju porodične medicine i reorganizaciju domova zdravlja, kako bi se osiguralo smanjenje nejednakosti u dostupnosti zdravstvene zaštite, omogućio kontinuitet zdravstvene zaštite sa drugim nivoima zdravstvenog sistema prema potrebama lokalne zajednice i kako bi se na ekonomičan način zdravstveni sistem nosio sa sve većim izazovima kao što su masovne nezarazne bolesti.

Uvodne informacije

Ova komponenta podržava nastavak jačanja vještina timova porodične medicine kroz dodatnu obuku iz porodične medicine, nastavak programa specijalizacije iz porodične medicine kao i kontinuirane profesionalne edukacije. Uz obuku, neophodan je nastavak adaptacije i opremanja ambulanti porodične medicine, te će se nastaviti proces informatizacije primarne zdravstvene zaštite. Takođe će u okviru ove komponente započeti u pilot kantonu (Sarajevo) proces certifikacije timova porodične medicine u oblasti primjene standarda sigurnosti.

U okviru ove komponente planirane su sljedeće projektne aktivnosti:

Aktivnost 1.1 – Obuka

1.1.1 Program dodatne obuke, Program specijalizacije

Pored velikog broja educiranih ljekara i sestara i dalje imamo nedovoljan broj timova porodične medicine u odnosu na broj stanovnika u FBiH, iskazana je potreba za nastavkom obuke iz porodične medicine (dodatna obuka i specijalizacija). Nastavak obuke se realizuje u skladu s definisanim projektnim zadatkom prema kom je potpisan ugovor sa domovima zdravlja u Sarajevu, Tuzli, Mostaru i Zenici, koji su verificirani za obuku iz porodične medicine.

Započela je dodatna obuka u školskoj 2013/14 godini, te se nastavlja i specijalistički program, kao i kontinuirani profesionalni razvoj.

Aktivnost 1.2 – Promotivno-preventivni zadaci za timove porodične medicine - testiranje modela „plaćanje po učinku“

Cilj ove podkomponente je implementacija ugovora zasnovanih na učinku za provedbu odgovarajućih promotivno-preventivnih zadataka, kao i standardiziranje seta promotivno-preventivnih zadataka koje **provode timovi porodične medicine**.

Pilot faza testiranja modela plaćanja po učinku je završena. U prvom kvartalu 2014. godine finalizirat će se Završni izvještaj s preporukama i izvršiti diseminacija istog.

1.2.5 Certifikacija timova porodične medicine u oblasti standarda sigurnosti

Cilj ovog projektnog zadatka je uspostava sistema sigurnosnih standarda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u pilot kantonu Sarajevo, kroz certifikaciju svih timova porodične medicine u JU DZ Kantona Sarajevo.

Federalno ministarstvo zdravstva će kroz Projekat finansijski podržati JU DZ Kantona Sarajevo u realizaciji certifikacije timova porodične medicine - standardi sigurnosti, što će biti precizirano ugovorom sa istim.

Aktivnost 1.3 - Komunikacija

1.3.2 Podrška implementaciji PR aktivnosti

Ciljevi ove aktivnosti su:

- Adekvatno, blagovremeno i kontinuirano prezentiranje napretka reformi zdravstvenog sistema sa fokusom na jačanje primarne zdravstvene zaštite, uloge i važnosti porodične medicine kao i ostalih službi u zajednici; kroz PR aktivnosti i organizaciju stručnih konferencija prezentirati ostvarene rezultate u sektoru zdravstva s osvrtom na rizike, pretpostavke i naredne korake posebno u pogledu novih aranžmana u funkcioniranju PZZ kroz timove porodične medicine i ostalih službi u zajednici; promjena u tretmanu pacijenata u smislu kontinuiranog profesionalnog usavršavanja doktora i sestara što u krajnjem znači povećanje kapaciteta PZZ u preveniranju i liječenju; o procesu i načinu registracije pacijenata; o novim mehanizma plaćanja u zdravstvenom sistemu, prednostima informatizacije zdravstvenog sistema i unapređenog sistema monitoringa i evaluacije;
- Drugi cilj je promoviranje zdravlja, u smislu, zdravijeg načina života, a u pravcu poboljšanja životnih navika populacije, kako bi se pomoglo strateški važnom smanjenju morbiditeta, posebno masovnih hroničnih nezaraznih bolesti, što bi značilo i poboljšanje i unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva. Ovo između ostalog podrazumjeva prezentaciju rezultata opsežnog istraživanja riziko faktora među stanovništvom u FBiH, promoviranje strateških dokumenata posvećenih šećernoj bolesti, malignim oboljenjima, kao i promoviranju zdravstvenih politika u smislu Zdravlja u svim politikama, kao i neophodne legislative.

Aktivnost 1.4 Adaptacija i opremanje ambulanti porodične medicine

1.4.1 - 1.4.6 Adaptacija i opremanje ambulanti, nadzor nad izvođenjem radova

U ostvarenju ovog cilja postignuti su značajni napreci, ali se i dalje ukazuje potreba za nastavkom unapređenja infrastrukture. Adaptacija i opremanje se nastavila kroz V fazu, a na temelju dostavljenih zahtjeva s terena i procjene, kao i redizajna svakog pojedinačno predloženog lokaliteta (a na osnovu prioriteta-broj opredjeljenih stanovnika i raspoloživi tim) i raspoloživih sredstava.

Planiranje nabavke medicinske opreme i namještaja vršit će se u skladu s unaprijed utvrđenim standardnim setom medicinske opreme za ambulante porodične medicine, kao i na temelju zahtjeva o nedostajućoj opremi. Prije pokretanja tenderske procedure za nabavkom opreme, izvršit će se revizija tehničke specifikacije.

Vrijeme nabavke opreme će se iskoordinirati sa vremenskom dinamikom adaptacije ambulanti.

1.5. Informatizacija primarne zdravstvene zaštite

1.5.1 - 1.5.3 Informatizacija primarne zdravstvene zaštite

U tekućoj godini započinje implementaciona faza ove podkomponente, a na temelju sačinjenog Master plana informatizacije primarne zdravstvene zaštite i provedene situacione analize IT potreba u domovima zdravlja u FBiH.

Planirane su sljedeće aktivnosti:

- Primjena Pravilnika o tehnološkim i funkcionalnim zahtjevima za uspostavljanje integrisanog informacionog sistema (u daljem tekstu Pravilnik) , a na osnovu kojeg će se provesti postupak certifikacije softverskih rješenja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Ovaj postupak provodit će Stručna komisija imenovana od strane resornog ministra u skladu s Pravilnikom.
- Izrada projektnog zadatka za stručni nadzor nad isporukom i ugradnjom hardvera i mrežne opreme - I i II faza
- Nabavka nedostajuće IT opreme (hardver i mrežna oprema) – I faza informatizacije PZZ za domove zdravlja u Posavskom, Bosansko podrinjskom i Zapadno Hercegovačkom kantonu, kao i domovima zdravlja u Zenici, Kaknju, Tuzli i Mostaru.
- Nadzor nad isporukom i ugradnjom hardvera i mrežne opreme za I fazu
- Nabavka nedostajuće IT opreme i prateće opreme - II faza informatizacije za preostale domove zdravlja u FBiH
- Nadzor nad isporukom i ugradnjom hardvera i mrežne opreme za II fazu
- Nabavka i implementacija softvera za domove zdravlja. Softver bi trebao obuhvatiti sve radne procese doma zdravlja. Nabavka bi se izvršila po lotovima za svaki kanton uz minimalne razlike zbog integracija sa postojećim rješenjima u kantonima.

Projektna komponenta 2 – Unapređenje kapaciteta za upravljanje zdravstvenim sektorom

Ova komponenta je kompletirana.

Projektna komponenta 3 – Formulacija zdravstvene politike i podrška projektu

Cilj

Cilj ove komponente je nastavak izgradnje kapaciteta i sistema monitoringa i evaluacije što bi trebalo omogućiti jačanje procesa donošenja politika u zdravstvenom sektoru.

Uvodne informacije

Unaprijeđen sistem monitoringa i evaluacije u zdravstvu doprinijeti će stvaranju dobre osnova za planiranje zdravstvenih programa i strategija, a posebno za implementaciju porodične medicine.

3.2 Inovativni grantovi

Cilj i uvodne informacije

U okviru ove komponente će se nastaviti aktivnosti na praćenju dodjeljenih grant sredstava za manje inovativne projekte iz oblasti pružanja prioriternih javnozdravstvenih usluga u FBiH. Ovo podrazumjeva preventivno promotivne aktivnosti usmjerene na unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva. Sveukupni cilj ove podkomponente je unapređenje zdravstvenog statusa stanovništva putem pružanja sveobuhvatnih, kontinuiranih i integriranih zdravstvenih usluga s naglaskom na jačanju saradnje između zdravstvenih radnika (a posebno na lokacijama gdje je porodična medicina već zaživjela), te jačanje saradnje zdravstvenih i radnika iz drugih oblasti i nevladinog sektora. S obzirom da se u okviru „Projekta jačanja zdravstvenog sektora – dodatno finansiranje“ implementiralo testiranje preventivno promotivnog paketa usluga tima porodične medicine, u ovom turnusu grantova cilj je bio usklađen sa aktivnostima vezanim za prevenciju bolesti i promociju zdravlja. Konačna svrha dodjele grantova za navedene aktivnosti je poboljšanje zdravlja opšte populacije, te će se provedbom grant projekata dati doprinos sljedećem:

- Jačanje svjesnosti opće populacije, a posebno mladih u pogledu prevencije riziko faktora najučestalijih nezaraznih bolesti uz upotrebu najnovijih preventivnih pristupa,
- Jačanje prevencije bolesti u okviru modela porodične medicine i promocija zdravih stilova življenja uvođenjem novih metoda u pružanju zdravstvene zaštite.

Trenutno se implementira 17 projekata koji su usmjereni na:

1. Promocija zdravih stilova življenja putem redovne fizičke aktivnosti, zdrave ishrane, te ukazivanja na važnost redovnih zdravstvenih pregleda, kako kod djece, tako i kod odraslih,
2. Prevencija i rano otkrivanje šećerne bolesti,
3. Prevencija hipertenzije i njenih riziko faktora (povišene masnoće u krvi),
4. Prevencija pušenja i posljedica pušenja,
5. Prevencija i rano otkrivanje karcinoma debelog crijeva,
6. Prevencija i rano otkrivanje karcinoma dojke,
7. Prevencija i rano otkrivanje karcinoma grlića materice.

Tokom 2014 godine, nastavit će se monitoring implementacije istih, te sačiniti završni izvještaj s preporukama o provedenim aktivnostima

3.3 Follow Up Istraživanje

Cilj i uvodne informacije

Pored unapređenja kvaliteta prikupljanja, obrade i analize zdravstvenih podataka i indikatora kao dijela rutinskoga rada za jačanje i unapređenje Sistema monitoringa i evaluacije u FBiH, potrebno je provoditi i populacijska istraživanja u cilju procjene prevalencije glavnih faktora rizika u nastanku hroničnih oboljenja.

Stoga je u nastavku Projekta provedeno „follow-up“ populaciono istraživanje kako bi se procijenilo zdravstveno stanje stanovništva u smislu procjene prevalencije glavnih faktora rizika u nastanku hroničnih oboljenja, kao i procjena životnih navika, stavova i prakse u vezi sa unapređenjem zdravlja stanovništva.

U tekućoj godini planirana je prezentacija završnog izvještaja o rezultatima istraživanja i preporukama, sa daljom diseminacijom izvještaja prema svim relevantnim institucijama.

3.4 Podrška Projektu

Implementacija produžetka Projekta kroz dodatno finansiranje provodi se kroz Sektor za realiziranje projekata pri Federalnom ministarstvu zdravstva.

Za realizaciju svih planiranih aktivnosti po komponentama, neophodno je blagovremeno obezbjediti sve izvore finansiranja. Obzirom da su IDA sredstva uz učešće Vlade FBiH već obezbjeđena, te ratifikacija Kreditnog sporazuma sa CEB-om u završnoj fazi, sačinjen je Godišnji program rada za 2014. god. na temelju svih izvora finansiranja.

Očekivani rizik

Radi objektivnih okolnosti i velikog kašnjenja u sufinansiranju Projekta odnosno u kašnjenju operativnosti CEB-ovih sredstava, a koja se ne očekuje prije drugog kvartala 2014 godine, vjerovatno neće biti realno implementirati sve planirane projektne aktivnosti u roku tj do 31.decembra 2014 godine kada je kreditnim sporazumom predviđen završetak implementacije projekta.

Iz gore navedenih razloga vjerovatno će biti potrebno s Razvojnou bankom Vijeća Evrope produžiti rok završetka Projekta uz prethodnu saglasnost relevantnih institucija FBiH.